

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI
MIASTA RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2016- 2025
ZA ROK 2023**

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI
MIASTA RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2016 – 2025

ZA ROK 2023

fot. Foto Milejka

Sprawozdanie przygotowane przez Biuro Strategii i Przedsiębiorczości

Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka

Rawa Mazowiecka, dn. 23 stycznia 2024 r.

Wstęp

Niniejsze sprawozdanie z realizacji „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2016-2025” przedstawia stan realizacji podstawowych projektów rewitalizacyjnych wpisanych do programu oraz projektów uzupełniających. Opisywane projekty zostały podzielone w oparciu o stopień realizacji poszczególnych projektów na przestrzeni poszczególnych lat w następujący sposób:

- Projekty zrealizowane w poprzednich okresach sprawozdawczych - projekty, których realizacja została zakończona w latach 2017- 2022;
- Projekty zrealizowane w obecnym okresie sprawozdawczym - projekty, których realizacja została zakończona w 2023 roku;
- Projekty uzupełniające - projekty, które nie są wpisane na listę projektów podstawowych, ale ze względu na to, że wpisują się w cele wymienione w Programie, były realizowane w okresie sprawozdawczym.

Informacje na temat stanu realizacji poszczególnych projektów uzyskano z wydziałów Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka oraz od podmiotów uczestniczących we wdrażaniu procesu rewitalizacji.

Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka

Lp.	Nazwa projektu
1	Rozwój Usług Wspierania Rodziny
2	„Szkoła twórczych umysłów” – rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy w Szkole Podstawowej nr 2 w Rawie Mazowieckiej (zgodne z celami projektu pn. Wykluczamy Wykluczenie – Wysoka Jakość Edukacji, wskazanego w LPRMRM 2025)
3	Rewitalizacja Miasta Rawa Mazowiecka – projekt składa się z czterech zadań: a. adaptacja wraz z rozbudową zabytkowych jatek w celu nadania nowej funkcji społecznej, w tym kulturalnej, b. przebudowa i remont zabytkowego budynku Muzeum Ziemi Rawskiej przy ul. Łowickiej wraz z zagospodarowaniem otoczenia, c. rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego, d. zagospodarowanie przestrzeni publicznej Rynku Starego Miasta oraz obszaru staromiejskiego.
4	Rawscy Seniorzy Sprawni i Aktywni
5	Rawa Gra dla Wszystkich
6	Pomóż Innym i Sobie
7	W „Tęczowej Jedyńeczce” Zdrowo Jemy i Ekosystemy Poznajemy
8	Rawscy Skauci jak Zawisza

9	Rawskie Centrum Organizacji Pozarządowych
10	Bycie EKO Się Opłaca
11	Program Aktywizacja i Integracja
12	Kompleksowy System Wsparcia Poprawy Jakości Zasobów Mieszkaniowych

W 2020 roku została przeprowadzona ewaluacja on-going Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka na lata 2016-2025. Informacja na jej temat została zamieszczona w końcowej części sprawozdania za rok 2020.

I. Projekty zrealizowane w poprzednich okresach sprawozdawczych (2017 – 2022)

W 2017 roku została zakończona realizacja dwóch projektów podstawowych: „Rozwój Usług Wspierania Rodziny”, realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej, oraz „W „Tęczowej Jedyneźce” Zdrowo Jemy i Ekosystemy Poznajemy”, realizowanego przez Przedszkole Miejskie nr 1 „Tęczowa Jedyneźka” w Rawie Mazowieckiej. Ich przebieg oraz efekty zostały szczegółowo opisane w sprawozdaniu za 2017 rok.

W 2018 roku została zakończona realizacja kolejnych trzech projektów podstawowych: „Rawscy Seniorzy Sprawni i Aktywni”, realizowanego przez Stowarzyszenie Rawski Uniwersytet Trzeciego Wieku, „Rawa Gra dla Wszystkich”, realizowanego przez Stowarzyszenie TOPORY, oraz „Pomóż Innym i Sobie”, realizowanego przez Fundację „Obudźmy Nadzieję”. Przedsięwzięcia szczegółowo opisano w sprawozdaniu za 2018 rok.

W 2019 roku została zakończona realizacja dwóch następujących projektów podstawowych: „Rawskie Centrum Organizacji Pozarządowych”, realizowanego przez Miasto Rawa Mazowiecka, oraz „Program Aktywizacja i Integracja”. Realizatorem tego drugiego Programu było Miasto Rawa Mazowiecka i Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej w zakresie prac społecznie użytecznych oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej i Młodzieżowe Centrum Kariery OHP w Rawie Mazowieckiej Łódzkiej Wojewódzkiej Komendy OHP w Łodzi w zakresie aktywnej integracji. Realizacja projektów została szczegółowo opisana w sprawozdaniu za 2019 rok.

Realizacja projektu, czyli utworzenie „Rawskiego Centrum Organizacji Pozarządowych” (RCOP), została zakończona w roku 2019. Centrum funkcjonuje do dzisiaj. Od 2020 r. mieści się w siedzibie Dziennego Domu Seniora przy ulicy Warszawskiej. W 2023 roku dla przedstawicieli organizacji pozarządowych przeprowadzono następujące szkolenia i spotkania informacyjne:

- 2 lutego - warsztat pod hasłem „Jak tworzyć projekty, które wygrywają”;
- 23 lutego - warsztaty szkoleniowe poświęcone tematyce rozliczania projektów;
- 25 kwietnia - warsztaty „Grosz do grosza a będzie....” , których tematem było finansowanie organizacji pozarządowych;

- 25 października, 7 listopada, 14 listopada - cykl warsztatów dotyczących tworzenia projektów społecznych;
- 30 listopada - bezpłatne spotkanie informacyjne pn.: "Fundusze europejskie dla organizacji pozarządowych w perspektywie finansowej 2021-2027".

W 2021 roku została zakończona realizacja trzech projektów podstawowych: „Szkola twórczych umysłów” – rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy w Szkole Podstawowej nr 2 w Rawie Mazowieckiej (zgodne z celami projektu pn. Wykluczamy Wykluczenie – Wysoka Jakość Edukacji wskazanego w LPRMRM 2025), realizowanego przez Szkołę Podstawową nr 2, „Rawscy Skauci jak Zawisza” realizowanego przez Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” oraz „Bycie EKO Się Opłaca” realizowanego przez Świetlicę Środowiskową im. Bł. Edmunda Bojanowskiego.

W 2022 r. zakończono realizację projektu podstawowego "Rewitalizacja Miasta Rawa Mazowiecka", składającego się z czterech zadań. Przedsięwzięcie zostało dofinansowane ze środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020.

Działania związane z poszczególnymi zadaniami zakończyły się w następujących latach:

- Adaptacja i rozbudowa zabytkowych jatek w celu nadania nowej funkcji społecznej, w tym kulturalnej - zadanie zostało zakończone w 2020 roku;
- Przebudowa i remont zabytkowego Muzeum Ziemi Rawskiej wraz z zagospodarowaniem otoczenia - zadanie zostało zrealizowane w 2017 roku (protokół odbioru prac), natomiast otwarcie placówki po remoncie odbyło się w kwietniu 2018 roku;
- Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego - zadanie zostało zrealizowane w 2018 roku;
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Rynku Starego Miasta oraz obszaru staromiejskiego – ostatnie zadanie projektu, zakończone w 2022 r.

Wskaźniki produktu dla poszczególnych zadań, wynikające z działań prowadzonych w poszczególnych latach, były przedstawiane we wcześniejszych sprawozdaniach i raportach. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki rezultatu dla całego, ukończonego projektu "Rewitalizacja Miasta Rawa Mazowiecka".

Wskaźniki rezultatu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	2	2
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy kobiety/mężczyźni	1	1

Zakładane w projekcie o dofinansowanie ze środków UE wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte.

Swoim zakresem projekt objął sferę przestrzenną, środowiskową, społeczną, techniczną. Oddziałuje także na sferę gospodarczą. Prowadzony był w historycznym centrum miasta, w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej. Dzięki realizacji tego kompleksowego przedsięwzięcia Rawa zyskała Nowe Serce Starego Miasta. Stało się ono jego wizytówką. Ukończony projekt wydobywa walory historyczne, kulturowe Rawy Mazowieckiej jako jednej ze stolic historycznych ziem, wchodzących w skład dzisiejszego województwa łódzkiego. Stwarza też ramy i potencjał do turystycznego i promocyjnego rozwoju naszego miasta uznawanego za ośrodek „o najwyższych walorach urbanistycznych o genezie średniowiecznej”.

Realizacja inwestycji wzbogaciła historię Rawy o cenne fakty i znaleziska. Projekt realizowany był w historycznej części Rawy i podczas prac budowlanych natrafiono na przedmioty i zabudowania sprzed kilku wieków. Nadzór i prace archeologów oraz analizy i badania historyków rzucają nowe światło m.in. na początki miasta lokacyjnego w Rawie i jego znaczenie w późniejszych epokach. Jest to kolejny powód do dumy dla mieszkańców jednego z najstarszych miast na Mazowszu i gratka dla turystów.

Na rewitalizowanym obszarze powstała strefa ruchu uspokojonego, podnosząca bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów, obniżająca zarazem poziom hałasu i niskiej emisji w zabytkowej części miasta. Strefa ruchu uspokojonego sprzyja jednocześnie odpoczynkowi i rekreacji, zachęca do rozwoju usług i handlu. Zrewitalizowana przestrzeń otwiera przed podmiotami z wielu branż możliwości rozwoju bądź podejmowania nowych działań.

II. Projekty zrealizowane w obecnym okresie sprawozdawczym

W 2023 roku w realizacji znajdował się jeden i zarazem ostatni projekt z listy projektów podstawowych - „Kompleksowy System Wsparcia Poprawy Jakości Zasobów Mieszkaniowych”.

Lp	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Szacowany koszt projektu	Cele projektu
1	Kompleksowy System Wsparcia Poprawy Jakości Zasobów Mieszkaniowych	Gmina Miasto Rawa Mazowiecka	50 000,00 zł	Główny cel to stworzenie sprzyjających warunków mieszkaniowych poprzez opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu wsparcia dla poprawy warunków mieszkaniowych

Dla działań prowadzonych w 2023 r. w ramach projektu dostępne były finansowe i pozafinansowe instrumenty wsparcia:

- Uchwała w zakresie niższej stawki za zajęcie pasa drogowego w przypadku remontu elewacji (uchwała Nr XIV/109/19 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 19 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia stawek opłat za zajęcie pasa drogowego dróg gminnych - Dz. Urzędowy Woj. Łódzkiego z dnia 16 stycznia 2020 r. poz. 261) – w 2023 r. właściciele trzech nieruchomości skorzystali z obniżenia stawki;
- konkurs na elewację – w 2023 r. zorganizowano IV edycję konkursu, w październiku wpłynęły 3 zgłoszenia, w listopadzie rozstrzygnięto konkurs. Właściciele wszystkich trzech nieruchomości biorących udział w konkursie otrzymali przewidziane regulaminem nagrody;
- Dotacje na zabytki - mogą o nią wnioskować do Miasta Rawa Mazowiecka właściciele budynków wpisanych do rejestru zabytków. Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru określone zostały w uchwale nr XLVII/398/23 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 9 lutego 2023 r. z późniejszymi zmianami;
- Poradnik dla mieszkańców – zawiera informacje nt. możliwości wsparcia poprawy jakości zasobów mieszkaniowych, w szczególności z obszaru rewitalizacji miasta Rawa Mazowiecka.

Wskaźniki osiągnięte w 2023 roku

Wskaźniki		
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości w 2023 roku	Osiągnięte wartości w 2023 roku
Przygotowanie kompleksowej diagnozy, analizy dotychczasowych praktyk i kierunków działania zmierzających do poprawy warunków mieszkaniowych	0	0

Liczba konsultacji społecznych mających na celu poinformowanie o systemie i instrumentach wsparcia	0	0
Liczba aktów wykonawczych prawa miejscowego, wprowadzających instrumenty wsparcia finansowego i organizacyjnego	0	0
Wskaźniki rezultatu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Liczba osób/podmiotów, które skorzystały z instrumentów wsparcia finansowego i organizacyjnego	3	6

Monitoring finansowy:

Nazwa projektu	Suma kosztów realizacji w okresie sprawozdawczym	Wysokość środków z podziałem na źródła finansowania		
		Źródła finansowania	Planowane środki na realizację zadania	Środki poniesione w okresie sprawozdawczym
Kompleksowy System Wsparcia Poprawy Jakości Zasobów Mieszkaniowych	37 210,00 zł	Budżet Miasta Rawa Mazowiecka	61 000,00 zł	37 210,00 zł

Realizacja projektu rozpoczęła się w 2017 roku i zakończyła w 2023 r. Wartości wskaźników na koniec projektu przedstawiają się następująco:

Wskaźniki		
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości dla całego projektu	Osiągnięte wartości dla całego projektu
Przygotowanie kompleksowej diagnozy, analizy dotychczasowych praktyk i kierunków działania zmierzających do poprawy warunków mieszkaniowych	2	2

Liczba konsultacji społecznych mających na celu poinformowanie o systemie i instrumentach wsparcia	6	3
Liczba aktów wykonawczych prawa miejscowego, wprowadzających instrumenty wsparcia finansowego i organizacyjnego	4	2
Wskaźniki rezultatu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Liczba osób/podmiotów, które skorzystały z instrumentów wsparcia finansowego i organizacyjnego	13	18

W ramach projektu przez 4 lata realizowany był konkurs na elewacje centrum Rawy Mazowieckiej. Konkurs skierowany był do właścicieli nieruchomości mieszkalnych i mieszkalno – usługowych. Środki przeznaczone na przeprowadzenie czterech edycji konkursu oraz nagrody zostały również uwzględnione w monitoringu finansowym dla całego projektu i przedstawione w tabeli poniżej.

Nazwa projektu	Suma kosztów realizacji projektu	Wysokość środków z podziałem na źródła finansowania		
		Źródła finansowania	Planowane środki na realizację projektu	Środki poniesione w okresie realizacji projektu
Kompleksowy System Wsparcia Poprawy Jakości Zasobów Mieszkaniowych	146 689,70 zł	Budżet Miasta Rawa Mazowiecka	50 000,00 zł	146 689,70 zł

III. Projekty uzupełniające

Do tej grupy należą projekty, które nie są wpisane na listę projektów podstawowych, a były realizowane lub zakończone w okresie sprawozdawczym i wpisują się w cele wskazane w rawskim lokalnym programie rewitalizacji.

1. Rozwój infrastruktury pomocy społecznej

a. *Dzienny Dom Seniora*

Dzienny Dom Seniora, znajdujący się przy ulicy Warszawskiej 12, został otwarty w styczniu 2019 roku i funkcjonuje nadal w ramach struktur Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej. Utworzenie placówki zostało dofinansowane ze środków otrzymanych z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020.

b. *Centrum opiekuńczo-mieszkalne w Rawie Mazowieckiej*

W 2023 roku zostały zakończone działania związane z budową i wyposażeniem ośrodka wsparcia pod nazwą „Centrum opiekuńczo-mieszkalne w Rawie Mazowieckiej”. Placówka jest przeznaczona dla osób dorosłych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ze wsparcia centrum będzie mogło skorzystać 20 osób, w przypadku 11 osób będzie to wsparcie w formie pobytu dziennego, natomiast dla 9 osób – całodobowego. Na utworzenie Centrum Miasto otrzymało dofinansowanie w kwocie 3 055 069,99 zł ze środków Funduszu Solidarnościowego, w ramach programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Centra opiekuńczo-mieszkalne”.

2. Rozwój usług placówek wsparcia dziennego oraz innych alternatywnych form opieki dla dzieci i młodzieży

Świetlica Środowiskowa im. Bł. Edmunda Bojanowskiego w Rawie Mazowieckiej prowadziła całoroczne działania skierowane do dzieci i młodzieży, m.in. z rodzin dysfunkcyjnych, także z obszaru rewitalizacji. W ramach realizacji programu opiekuńczo-wychowawczego, zorganizowano m.in. następujące wydarzenia:

- akcja „Lato z Przymierzakami” - w okresie od 26 czerwca do 28 lipca zorganizowano 6 wyjazdów jednodniowych. Z oferty świetlicy skorzystało 90 dzieci, w tym grupa dzieci z Ukrainy;
- wyjazd na obchody 40-lecia Stowarzyszenia Przymierza Rodzin w Warszawie;
- 6 rodzinnych spotkań warsztatowych poświęconych wykonywaniu prac z wykorzystaniem różnych technik zdobniczych, m.in. decoupage, scapowanie;
- pomoc edukacyjna i łagodzenie kryzysów szkolnych polegające m.in. na codziennej pomocy w odrabianiu pracy domowej i motywowaniu do samodzielnej pracy;
- uroczyste spotkanie wigilijne, podczas którego wręczono paczki świąteczne dla dzieci ufundowane przez Burmistrza Miasta Rawa Mazowiecka i Wójta Gminy Rawa Mazowiecka.

3. Rozwój wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego

Przedszkole Miejskie nr 1

W ramach realizacji wieloletniego programu dotyczącego promocji zdrowia, w 2023 roku kontynuowano realizację działań związanych z tematyką „Zdrowie a środowisko”. W przedszkolu był ponadto realizowany Program Profilaktyczny Państwowej Inspekcji Sanitarnej (realizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarно-Epidemiologiczną w Rawie Mazowieckiej) pod nazwą „Czyste powietrze wokół nas”, którego głównym celem jest ochrona dzieci przed szkodliwym wpływem biernego palenia. W przedszkolu były wdrażane projekty o tematyce ekologicznej, takie jak „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”, „Mała fabryka eksperymentów”. Oprócz programów o tematyce ekologicznej i zdrowotnej w przedszkolu były ponadto realizowane programy o charakterze edukacyjnym, np. „Mały miś w świecie wielkiej literatury”, „Wróbelka Elemelka poznajemy, z nim przygody dzielić chcemy”, „Oto Hałabała, zna go Polska cała” „Nauczyciel i przedszkolak w świecie TIK”. Dzieci wzięły też udział w Międzynarodowym Tygodniu Kodowania „CODE WEEK” oraz w ogólnopolskim programie „Uczymy dzieci programować”. W przedszkolu odbywały się także konkursy plastyczne, recytatorskie, konkurs wiedzy. Realizowane były również projekty patriotyczne, np. „Z polskimi legendami przez Polskę”, a także działania o charakterze artystycznym, np. udział w festiwalu piosenki przedszkolnej „Wlaź kotek na płotek” oraz w akcji MEN „Szkoła do hymnu”. W 2023 roku wdrożono innowacje pedagogiczne, rozwijające logiczne i strategiczne myślenie, takie jak „Szach-mat”, oraz wspierające rozwój ruchowy i psychoruchowy dzieci – „Sensoryka małego smyka”. Przedszkole organizowało ponadto akcje charytatywne, m.in. „Paka dla psiaka”, „Szlachetna Paczka”, „Góra Grosza”, „Zbieramy nakrętki”, „Razem na Święta” oraz „Świąteczna Paka – od strażaka dla dzieciaka”, organizowana we współpracy z funkcjonariuszami straży pożarnej.

Przedszkole nr 1 było też jednym z beneficjentów projektu „Rawa Mazowiecka wspiera przedszkolaków” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Projekt realizowany był w latach 2022 – 2023 i z jego środków zakupiono sprzęt IT oraz liczne pomoce dydaktyczne.

4. Rozwój wyposażenia medycznego niezbędnego do udzielania świadczeń medycznych oraz Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, w tym jej dostosowanie do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

- a. Dofinansowanie Ochotniczej Straży Pożarnej. Na podstawie umowy zawartej w dniu 2 listopada 2023 r., Miasto Rawa Mazowiecka nieodpłatnie przekazało na własność Ochotniczej Straży Pożarnej w Rawie Mazowieckiej samochód ratowniczo-gaśniczy marki JELCZ o wartości 11 025,00 zł z przeznaczeniem na cele statutowe OSP.
- b. Doposażenie i rozbudowa Szpitala Świętego Ducha w Rawie Mazowieckiej. W szpitalu św. Ducha w Rawie Mazowieckiej wybudowany został nowy budynek

dwukondygnacyjny, w którym zlokalizowano blok operacyjny oraz Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Ponadto została uruchomiona poradnia okulistyczna oraz Oddział Okulistyczny Chirurgii Jednego Dnia. Środki na powyższe działania pochodziły z budżetów samorządów powiatu rawskiego, w tym z Miasta Rawa Mazowiecka w kwocie 1 698 000 zł. Na budowę nowego pawilonu szpitalnego Zarząd Powiatu Rawskiego pozyskał dofinansowanie w wysokości 9 mln zł z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

5. Działania w zakresie wymiany lub renowacji źródeł ciepła, rozbudowy systemów zaopatrzenia w ciepło

- a. Program „Czyste Powietrze” dotyczy wymiany dotychczas używanych pieców na paliwo stałe na piece bardziej ekologiczne oraz poprawy efektywności energetycznej jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Jest on skierowany do właścicieli domów jednorodzinnych, m.in. z obszaru rewitalizacji. Na podstawie aneksu do porozumienia z WFOŚiGW w Łodzi, zawartego 28 czerwca 2021 roku, na terenie Urzędu Miasta Rawa Mazowiecka działa punkt konsultacyjno-informacyjny programu „Czyste Powietrze”, w którym udzielane są szczegółowe informacje na temat programu. Mieszkańcy budynków usytuowanych w granicach administracyjnych miasta Rawa Mazowiecka, mogli uzyskać pomoc w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność. Za pośrednictwem urzędu w 2023 roku zostało złożone do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi 57 wniosków o dofinansowanie oraz 44 wnioski o płatność. Informacje na temat Programu „Czyste Powietrze” były przekazywane podczas spotkań z mieszkańcami oraz umieszczane na stronie internetowej Miasta.
- b. Program priorytetowy „Ciepłe Mieszkanie” ma na celu poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Dotacja przyznawana jest ze środków udostępnionych przez WFOŚiGW w Łodzi, natomiast Miasto Rawa Mazowiecka przeprowadza nabór wniosków dla Beneficjentów końcowych. W 2023 roku zostały złożone 2 wnioski o dofinansowanie oraz 2 wnioski o płatność.

6. Działania prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji społecznych lub gospodarczych

Wydarzenia w zrewitalizowanej przestrzeni publicznej - na Placu Piłsudskiego i na Placu Wolności

W zrewitalizowanym centrum Rawy powstała przestrzeń stwarzająca możliwości organizacji przedsięwzięć okolicznościowych, rekreacyjnych, o charakterze kulturalnym, również takich,

które podkreślają historyczne walory miasta. W 2023 r., na zrewitalizowanych placach zorganizowano m.in. :

- 1-2 kwietnia - kiermasz różności wielkanocnych z możliwością zakupu wyrobów regionalnych oraz świątecznych stroików;
- 3 Maja - Festyn Organizacji Pozarządowych „Radosne Święto”, na który składały się występy artystyczne, stoiska wiosek tematycznych oraz Bieg Flagi i Konstytucji 3-go Maja;
- 13 maja – piknik literacki pn. „Bliżej gwiazd”, stanowiący finał XI Łódzkich spotkań z młodymi czytelnikami pn. „Z książką na walizkach”;
- 18 czerwca - koncert finałowy uczniów Prywatnej Szkoły Muzyki MonoArt;
- 23 czerwca –koncert zespołu Rawski Big Band połączony z pokazem mody ECO Fashion, zrealizowany w ramach miejskiego budżetu obywatelskiego;
- 23 lipca – koncert uczniów i nauczycieli Prywatnej Szkoły Muzyki MonoArt w ramach projektu pn. „Barwy ziemi rawskiej”;
- 28 lipca - rawski wieczorek taneczny przygotowany przez Młodzieżową Radę Miasta i Miejski Dom Kultury;
- 6 sierpnia – wydarzenie pn. Muzyka Kołem się Toczy z udziałem zespołu „Orkiestra Na Dużym Rowerze” oraz cyklistów Łukasza Cybulskiego;
- 12 sierpnia - potańcówka z udziałem Akademii Tańca Tradycyjnego w ramach projektu pn. „Barwy ziemi rawskiej”;
- 15 sierpnia - przedstawienie muzyczne pt. „Lubię wracać tam...”;
- 20 sierpnia - piknik historyczno-edukacyjny pn. „Rawskie Paskalia”;
- 24 września - "XXI Wojewódzki Dzień Pszczelarza - Miód w Sercu Rawy”;
- 6-10 grudnia - Rawski Jarmark Bożonarodzeniowy;
- 16 grudnia - miejska wigilia dla mieszkańców.

7. Działania inwestycyjne w zakresie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, niezbędnych do zachowania pełnionych przez nie funkcji kulturalnych lub nadania im takich funkcji

a. Prace przy klasztorze oo. Pasjonistów w Rawie Mazowieckiej

Na podstawie Uchwały Nr XLIX/408/23 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 30 marca 2023 r. została udzielona dotacja w wysokości 150 000 zł dla Domu Zakonnego Zgromadzenia Męki Jezusa Chrystusa oo. Pasjonistów w Rawie Mazowieckiej. Dotacja przeznaczona była na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytku, obejmujące wykonanie projektu budowlanego przebudowy budynku klasztoru. Na remont i renowację obiektu ojcowie Pasjoniści otrzymali dotację w wysokości 370 000 zł w ramach drugiej edycji Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

b. Dworzec kolejki wąskotorowej

Powiat rawski przystąpił do wykonania remontu dachu budynku zabytkowego dworca kolejki wąskotorowej. Prace remontowe objęły także remont kominów, podbitki oraz orywnowanie. Władze powiatu rawskiego otrzymały ponadto dofinansowanie na modernizację budynku stacji obejmującą gruntowny remont wnętrza i elewacji.

8. Rozwój e-administracji, udostępniania informacji sektora publicznego, zasobów nauki, kultury i dziedzictwa kulturowego oraz usług medycznych.

- a. W ramach realizacji projektu „Cyfrowa gmina” Miasto Rawa Mazowiecka zakupiło dwa serwery, 5 komputerów do obsługi interesantów w Systemie Rejestrów Państwowych, przeprowadzono szkolenia dla administratorów, wykonano diagnozę cyberbezpieczeństwa. Projekt uzyskał dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa V Rozwój cyfrowy JST oraz wzmocnienie cyfrowej odporności na zagrożenia REACT-EU działanie 5.1 Rozwój cyfrowy JST oraz wzmocnienie cyfrowej odporności na zagrożenia. Wartość projektu wyniosła 99 292,50 zł. Na całość projektu uzyskano grant.
- b. W 2023 r. Miasto zakończyło też realizację projektu pn. „Dostępna Rawa Mazowiecka”. Przedsięwzięcie dofinansowano z działania 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wysokość dofinansowania przewidziana w umowie to 84 280,00 zł. Celem projektu była poprawa dostępności do usług publicznych świadczonych osobom ze szczególnymi potrzebami w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno – komunikacyjnej. Wykonano m.in. tyflografiki rozkładu pomieszczeń, tablice w alfabecie Braille’a, opisy alternatywne zdjęć na stronie internetowej urzędu, dokonano transkrypcji nagrań sesji Rady Miasta, zakupiono odpowiednie urządzenia i aplikacje do obsługi interesantów ze szczególnymi potrzebami oraz zestaw komputerowy przystosowany do usługi tłumacza migowego.

IV. Budżet Obywatelski Miasta Rawa Mazowiecka – obszar rewitalizacji

Od 2018 r. instrumentem wspierającym osiągnięcie celów rewitalizacji, a więc i wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, była możliwość zgłaszania projektów, których realizację planowano w zabytkowym centrum miasta. Na ten cel miasto rezerwowało kwotę 50 tys. zł rocznie.

W 2023 r. ze środków rawskiego Budżetu Obywatelskiego sfinansowano 4 projekty dla obszaru rewitalizacji:

1. „Nowoczesna biblioteka w Rawie Mazowieckiej”, zakładającego zakup i wymianę komputerów w wypożyczalni, czytelnicy oraz sali spotkań Miejskiej Biblioteki Publicznej.

2. „Muzyka na żywo”, zakładającego organizację w przestrzeni publicznej, na Placu Wolności, potańcówki i odtworzenie wydarzeń historyczno – kulturalno – rozrywkowych.
3. „Modlitwa dziewicy przed rawską farą”, polegającego na organizacji plenerowego koncertu fortepianowego. W repertuarze koncertu znalazły się utwory skomponowane przez XIX-wieczną kompozytorkę, Teklę Bondarzewską, której najśłynniejsza kompozycja nosi tytuł „Modlitwa dziewicy”.
4. „Ale zioło jest wokoło”, polegającego na zorganizowaniu warsztatów zielarskich z udziałem specjalistów w zakresie zielarstwa, promującego leczenie chorób naturalnymi metodami.

V. Podsumowanie sprawozdania

IV. 1 Rewitalizacja a rozwój lokalny

Przystępując do realizacji programu rewitalizacji miasta Rawa Mazowiecka, zakładano wyprowadzenie obszaru rewitalizowanego ze stanu kryzysowego poprzez wdrożenie 12 projektów podstawowych oraz realizację innych przedsięwzięć uzupełniających zakresowo odnoszących się do zidentyfikowanych problemów i celów programu. Na koniec 2023 roku wszystkie projekty podstawowe zostały zrealizowane. Tym samym Miasto wypełniło też zapis ustawy o rewitalizacji, który mówił o możliwości prowadzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapisanych w programie rewitalizacji (niebędącym gminnym programem rewitalizacji) w terminie do 31 grudnia 2023 r.¹

Do grupy działań rewitalizacyjnych, służących osiągnięciu celów rewitalizacji, należały także tzw. projekty uzupełniające. Wiele podmiotów, nie tylko miejskich, było zaangażowanych w ich realizację. Mowa w tym wypadku przede wszystkim o sferze infrastruktury, ładu przestrzennego, ochrony kulturowego dziedzictwa materialnego i działań społecznych, aktywizujących i integrujących mieszkańców.

Rewitalizacja, jako zintegrowane narzędzie rozwoju dla danego obszaru, wpływa na wszystkie jego sfery. Tym samym stanowi także instrument rozwoju całego miasta. Niezbędnym jego elementem jest stały monitoring oraz dbałość m.in. o standardy infrastruktury, jakość świadczonych usług, profesjonalną pielęgnację terenów zielonych, rozwój oferty kulturalnej, dostępność dla osób ze specjalnymi potrzebami.

---

¹ Art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji: „ (...) do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji”.

IV. 2 Rewitalizacja a dziedzictwo kulturowe

Rawski obszar rewitalizacji pokrywa się w większości ze strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Na jego obszarze znajduje się ponad 60 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz do wojewódzkiego rejestru zabytków, czyli znacząca większość tego typu nieruchomości w Rawie.

Przeprowadzone w trakcie rewitalizacyjnych robót budowlanych badania archeologiczne wniosły ogromny i cenny wkład w uzupełnienie wiedzy o początkach Rawy i jej roli w kolejnych wiekach. Ten fakt, wraz z kompleksowym remontem zabytków o kluczowym dla tożsamości miasta znaczeniu, stanowi silny impuls rozwojowy dla Rawy w wymiarze społecznym i gospodarczym, w tym zwłaszcza turystycznym.

Wzrost atrakcyjności miasta i wzmocnienia sektora turystycznego jest zauważalne m.in. we wskaźnikach zawartych w ostatnim raporcie z monitoringu programu rewitalizacji. Widać to m.in. na przykładzie stale rosnącej liczby przedsiębiorstw o tym profilu działalności.

Wykorzystanie bogatego dziedzictwa kulturowego Rawy dla rozwoju lokalnego, wyeksponowanego dzięki rewitalizacji, wymaga identyfikacji, a następnie spójnej koncepcji, koordynacji i profesjonalizacji działań w tym zakresie.

IV.3 Rewitalizacja – potencjał promocyjny i edukacyjny

Proces rewitalizacji, ze względu na swój kompleksowy i komplementarny charakter, stanowi wyzwanie dla wielu samorządów, zwłaszcza tych z kategorii małych i średnich. Rawski lokalny program rewitalizacji był pierwszym w województwie pozytywnie zweryfikowanym przez zarząd województwa łódzkiego. Rawskie doświadczenia rewitalizacyjne stanowią przedmiot zainteresowań nie tylko innych gmin, ale też m.in. studentów i pracowników akademickich.

W ramach przygotowania i wdrażania procesu rewitalizacji, Miasto od kilku lat współpracuje z Instytutem Gospodarki Przestrzennej Wydziału Ekonomiczno – Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Współpraca ma wymiar naukowo - popularyzatorski oraz edukacyjny, a dla Rawy Mazowieckiej – również promocyjny. Działania prowadzone w oparciu o rawski lokalny program rewitalizacji są przedmiotem badań i opracowań naukowych, wystąpień pracowników akademickich na tematycznych zjazdach i konferencjach w kraju i za granicą. Stanowią również obiekt wizyt studyjnych studentów, m.in. kierunku Ekomiasto.

W odniesieniu do nagród i publikacji znaczący był 2022 r. Zarząd Województwa Łódzkiego przyznał nagrody Marszałka Województwa Łódzkiego za najlepsze rozprawy i prace tematycznie związane z województwem łódzkim. Nagrodę otrzymał m.in. pan Hubert Wójcicki za pracę licencjacką „Rewitalizacja jako narzędzie ochrony dziedzictwa kulturowego. Przykład Rawy Mazowieckiej”. Praca została napisana pod kierunkiem dr Ewy Boryczki, która jest autorką artykułu opartego o rawskie doświadczenia: „Problems and Challenges Involved in Using Integrated Urban Development Planning Tools. Example of a Development Strategy and Revitalisation Programmes”, *Studia Ecologiae et Bioethicae*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, 2022 (Problemy i wyzwania związane z wykorzystaniem narzędzi zintegrowanego planowania rozwoju miast. Przykład strategii rozwoju i programów rewitalizacji).

Dziedzictwo kulturowe, tożsamość lokalna budowana w oparciu o historię stanowią coraz częściej jeden z filarów rozwoju lokalnego. Rawa Mazowiecka jest doskonałym przykładem ogromnego potencjału w tej dziedzinie. Studenci oraz pracownicy naukowcy innych niż łódzkie ośrodków akademickich, również biorą na warsztat Rawę Mazowiecką, a efektem analiz naukowych są kolejne prace i publikacje. Poniżej niektóre z nich:

1. Praca dyplomowa: Koncepcja rewitalizacji obszaru przy dworcu Kolei Wąskotorowej w Rawie Mazowieckiej;
<https://repo.pw.edu.pl/info/bachelor/WUTcd67bcb4409441a389254305214e4ff5/>;
2. Praca dyplomowa: Adaptacja zabytkowego młyna w Rawie Mazowieckiej na hotel z funkcją konferencyjną;
<https://repo.pw.edu.pl/info/bachelor/WUT24de9c464ce64503b772e88b47c25043/>

3. Praca dyplomowa: Koncepcja przekształceń urbanistycznych śródmieścia Rawy Mazowieckiej, ze szczególnym uwzględnieniem tożsamości i historii miasta; <https://repo.pw.edu.pl/info/bachelor/WUTfb457d36ba9d479cb0e72df0c989c960/>
4. Artykuł naukowy: A. Majewska, CULTURAL VALUES AS DEVELOPMENT POTENTIAL FOR SMALL MAZOVIAN CITIES ON THE EXAMPLE OF RAWA MAZOWIECKA (WARTOŚCI KULTUROWE JAKO POTENCJAŁ ROZWOJOWY MAŁYCH MIAST MAZOWSZA NA PRZYKŁADZIE RAWY MAZOWIECKIEJ); DOI: 10.21005/Pif.2018.34.C-05

W ostatniej pracy autorka, dr inż. Anna Majewska, wskazuje na ważną zmianę w definiowaniu procesów rozwojowych miasta, która zaszła w ostatnich latach: „Rozwój miast na przełomie XX i XXI wieku zaczęto postrzegać nie tylko w kategoriach wzrostu ekonomicznego. Powstał nowy model tzw. rozwoju zrównoważonego, uwzględniającego zasoby środowiska naturalnego i kulturowego oraz potrzeby mieszkańców. Lokalny potencjał rozwoju gospodarczego, który kształtowany był wcześniej głównie poprzez inwestycje infrastrukturalne, sprzyjające wzrostowi ludności i zdolności produkcyjnej, znacząco zmienia się i coraz większe znaczenie zyskuje kapitał społeczny”.

Sami mieszkańcy Rawy Mazowieckiej interesują się zachodzącymi w mieście zmianami. Dostrzegają też przewagi rozwojowe i promocyjne Rawy, zidentyfikowane w obszarze dziedzictwa materialnego i niematerialnego Rawy i wyeksponowane m.in. dzięki procesowi rewitalizacji. Znajduje to odzwierciedlenie choćby w statystykach wyświetleń materiałów wideo opublikowanych na miejskim kanale YouTube, poświęconych rewitalizacji i profilowanym wydarzeniom organizowanym na jego obszarze oraz w zasięgach i liczbie komentarzy do materiałów publikowanych na profilu FB rawskiego muzeum, związanych z historią i wizualizacjami najbardziej reprezentatywnego zabytku Rawy, tj. zamku książąt mazowieckich.

IV.4 Rewitalizacja – dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej

Istotnym czynnikiem determinującym tempo i zakres działań rewitalizacyjnych są możliwości finansowe podmiotów biorących udział w procesie, a w szczególności skuteczność w pozyskaniu dofinansowania ze środków unijnych. Dzięki dotacjom z Unii Europejskiej możliwa była realizacja najbardziej kosztownych i złożonych projektów.

Projekty podstawowe

Listę projektów podstawowych z dofinansowaniem unijnym przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Beneficjent/realizator projektu	Wartość projektu	Wartość dofinansowania UE
1.	Rewitalizacja Miasta Rawa Mazowiecka	2017 - 2022	Miasto Rawa Mazowiecka	31 932 049,21 zł	15 241 174,85 zł
2.	Rozwój usług wspierania rodziny	2017	Miasto Rawa Mazowiecka/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	132 564,33 zł	112 678,83 zł
3.	Szkoła Twórczych Umysłów – rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy w Szkole Podstawowej nr 2 w Rawie Mazowieckiej	2019 - 2021	Miasto Rawa Mazowiecka/Szkoła Podstawowa nr 2	1 141 339,02 zł	1 051 339,02 zł

Ad 1

Projekt: Rewitalizacja Miasta Rawa Mazowiecka

Zakres: realizacja projektu objęła inwestycje w zakresie czterech powiązanych ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie zadań:

1. Adaptacja wraz z rozbudową zabytkowych jatek w celu nadania nowej funkcji społecznej, w tym kulturalnej.
2. Przebudowa i remont zabytkowego budynku Muzeum Ziemi Rawskiej wraz z zagospodarowaniem otoczenia.
3. Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego.
4. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Rynku Starego Miasta oraz obszaru staromiejskiego.

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, oś priorytetowa VI. Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu, działanie VI.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno- gospodarczego, poddziałanie VI.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno- gospodarczego.

Ad 2

Projekt: Rozwój usług wspierania rodziny

Zakres: Projekt zakładał zastosowanie nowych metod pomocy świadczonej przez rodziny wspierające rodzinom wykazującym bezradność w sprawach wychowawczo-opiekuńczych. Przez cały czas trwania projektu rodziny były objęte wsparciem psychologa, asystenta rodziny i pracownika socjalnego. Dla rodzin wymagających pomocy i dla rodzin wspierających zorganizowano szkolenia. Działania wynikające z projektu były realizowane poprzez organizację bloków tematycznych, na które składały się treningi budowania relacji rodzinnych i społecznych oraz metody wspierające rozwój dziecka.

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IX - Włączenie społeczne, Działanie IX.2 - Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, Poddziałanie nr IX.2.1 Usługi społeczne i zdrowotne.

Ad 3

Projekt: Szkoła Twórczych Umysłów

Zakres: W ramach projektu odbywały się zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze i rozwijające kompetencje kluczowe niezbędne w przyszłości na rynku pracy, np. zajęcia z przedsiębiorczości, ale także koła zainteresowań mające na celu rozwijanie kompetencji matematyczno – przyrodniczych. Prowadzone były także zajęcia kształtujące i rozwijające kompetencje cyfrowe. Zakupiono również pomoce dydaktycznych (sprzęt i urządzenia) z zakresu TIK, system zarządzania siecią – oprogramowanie do zarządzania i monitorowania siecią komputerową, mobilny sprzęt komputerowy, wielkoformatowe, niskoemisyjne, interaktywne urządzenia do projekcji obrazu i emisji dźwięku, system do zbierania i analizowania odpowiedzi. Odbyły się też szkolenia dla nauczycieli podnoszące ich kompetencje cyfrowe.

Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa XI. Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności, Działanie XI.1 Wysoka Jakość Edukacji, Poddziałanie XI.1.2 Kształcenie Ogólne.

Projekty uzupełniające

Istotny wpływ na ostateczny kształt, osiągnięte rezultaty procesu rewitalizacji oraz stworzenie potencjału do wykorzystania w rozwoju lokalnym, miały także projekty uzupełniające. Część z nich, ze względu na swój kompleksowy charakter i duży zakres prac, w znaczący sposób przyczyniła się do osiągnięcia celów rewitalizacji, zwłaszcza w odniesieniu do celu nr 2: Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Na realizację tych projektów również uzyskano dofinansowanie ze środków unijnych.

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent/realizator projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Wartość dofinansowania UE
1.	Rewitalizacja zespołu obiektów sakralnych pod wezwaniem NMP w Rawie Mazowieckiej w celu rozszerzenia oferty kulturalnej Parafii	Parafia pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	2016 - 2019	21 842 833,99 zł	14 777 210,23 zł
2.	rawski eUrząd - wdrożenie elektronicznych usług w Urzędzie Miasta Rawa Mazowiecka	Miasto Rawa Mazowiecka	2017 - 2020	984 000,00 zł	672 775,00 zł
3.	Przebudowa miejskiego targowiska w Rawie Mazowieckiej	Miasto Rawa Mazowiecka	2019 - 2020	1 564 018,35 zł	995 184,00 zł
4.	Utworzenie Ogrodu Dialogu przy kościele pw. NP NMP w ramach projektu „Szlakiem dziedzictwa kulturowego Gminy Rawa Mazowiecka”	Gmina Rawa Mazowiecka, partner – Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	2021 - 2022	3 784 870,01 zł	1 686 359,46 zł
5.	Cyfrowa Gmina	Miasto Rawa Mazowiecka	2022 - 2023	99 292,50 zł	99 292,50 zł

6.	Rawa Mazowiecka wspiera przedszkolaków	Przedszkola miejskie, w tym Przedszkole nr 1 zlokalizowane na obszarze rewitalizacji	2022 - 2023	572.994,70 zł	487.026,70 zł

Ad 1

Źródło finansowania z UE: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu, Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej, Poddziałanie VI.2.1 Rozwój gospodarki turystycznej.

Ad 2

Źródło finansowania z UE: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych, Działanie VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne, Poddziałanie VII.1.2 Technologie informacyjno-komunikacyjne.

Ad 3

Źródło finansowania z UE: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie w ramach operacji typu „Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ad 4

Źródło finansowania z UE: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu, Działanie VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej, Poddziałanie VI.2.1 Rozwój gospodarki turystycznej.

Ad 5

Źródło finansowania z UE: Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020. Oś Priorytetowa V: Rozwój cyfrowy JST oraz wzmocnienie cyfrowej odporności na zagrożenia REACT-EU, Działanie 5.1 Rozwój cyfrowy JST oraz wzmocnienie cyfrowej odporności na zagrożenia.

Ad 6

Źródło finansowania z UE: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności, Działanie XI.1. Wysoka jakość edukacji, Poddziałanie XI.1.1. Edukacja przedszkolna.

Do grupy ww. projektów uzupełniających należą również przedsięwzięcia realizowane przez rawski szpital, również w partnerstwie z innymi podmiotami. Dzięki nim mieszkańcy województwa łódzkiego, w tym Rawy Mazowieckiej z obszaru rewitalizacji, mieli możliwość uczestniczyć w badaniach profilaktycznych, akcjach wspierających zdrowy tryb życia oraz zwiększających dostęp do usług opiekuńczych. Był to projekty: „Krok w stronę zdrowia. Program badań przesiewowych raka jelita grubego”, „W zdrowym ciele zdrowy duch!”, „Zdrowy promyk. Projekt dla wdrożenia Programu profilaktyki nowotworów skóry ze szczególnym uwzględnieniem czerniaka złośliwego dla mieszkańców województwa łódzkiego” oraz „Cuś dobrego!”. Wymienione projekty dofinansowane zostały ze środków Unii Europejskiej.

IV.5 Rewitalizacja – nagrody

O wartości wykonanych prac rewitalizacyjnych, znaczeniu ładu przestrzennego, roli obiektów zabytkowych i zieleni oraz funkcji nowo zagospodarowanej, historycznej przestrzeni Rawy świadczą nagrody, jakie Miasto otrzymało w ogólnopolskich konkursach:

- Konkurs Towarzystwa Urbanistów Polskich na Najlepiej Zagospodarowaną Przestrzeń Publiczną, kategoria: przestrzeń w zieleni – wyróżnienie dla zabytkowego parku miejskiego;
- Konkurs: Modernizacja Roku & Budowa XXI wieku, kategoria: Rewitalizacja obszarów i przestrzeni urbanistycznych – wyróżnienie (jury konkursu przyznaje jedną nagrodę główną i jedno wyróżnienie w danej kategorii);
- Konkurs Towarzystwa Urbanistów Polskich na Najlepiej Zagospodarowaną Przestrzeń Publiczną, kategoria: rewitalizowana miejska przestrzeń publiczna – nagroda główna.

Wykorzystanie potencjału rozwojowego i promocyjnego stworzonego dzięki procesowi rewitalizacji, zaangażowaniu wielu podmiotów i osób odpowiedzialnych za przygotowanie, koordynację i realizację programu oraz poszczególnych projektów, stanowi szansę i jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed rawskim samorządem w kolejnych latach.